

"Amb poc i bo en tinc prou"

Amb motiu de l'homenatge fet a Gerard Vergés, desaparegut fa un any, Sam Abrams fa una glosa al gran poeta i traductor de Tortosa

Al meu modest entendre, la dita popular "Amb poc i bo en tinc prou" que, si no m'erro, és l'equivalent en català de la immortal màxima de Baltasar Gracián, "*Lo bueno, si breve, dos veces bueno*", ens pot servir d'eina per fer un primer acostament global a l'obra literària de Gerard Vergés. És una obra no gaire extensa, una obra més aviat breu i concentrada, però excel·lent des del punt de vista humà, moral, intel·lectual, cultural i artístic. No hem de cometre mai l'error de pensar que la brevetat de l'obra d'en Gerard la fa menor, residual o negligible. És una obra breu perquè el seu autor la va voler d'aquesta manera. Vergés només va escriure els llibres que obeïen a una profunda necessitat interior. No va ultrapassar els límits del que era absolutament, imperiosament necessari per construir la seva obra.

Ara bé, dins de la seva brevetat és una obra insòlitàment diversa i variada, que abraça tota una sèrie de gèneres i subgèneres de la poesia i la prosa. En el camp de la poesia Vergés va conrear, amb extraordinaris resultats, el poema llarg modern, el poema líric breu i la traducció de poesia. En el terreny de la prosa va conrear la crítica d'art, el memorialisme, l'assaig d'especulació, l'assaig personal i l'assaig històric, la crítica literària i l'articularisme cultural i literari de format periòdic.

A la tardor de la vida

I aquí, tampoc hem de confondre'ns i cometre l'error de pensar que estem davant d'una obra que peca de dispersa i bigarrada. Seria un altre error molt greu. Després d'un dilatat aprenentatge, a la tardor de la vida, el nostre autor es va posar a

És cert que la poesia constitueix el nucli central de la seva producció, però no és un nucli autocontingut, sinó que és un nucli que es desborda, de manera completament natural, cap als altres gèneres literaris que va conrear. Vergés era un autor arquitectònic que creava i col·locava cada cosa al seu lloc corresponent. No era pas un autor acumulatiu que anava creant a l'atzar, seguint els capricis de la inspiració, sense prestar atenció al perfil general que anava dibuixant. Cada llibre d'en Gerard és una entitat closa, autònoma i perfecta, que, al mateix temps, dialoga transversalment amb tots els altres per formar una obra amb majúscula, tal com volia Juan Ramón Jiménez o William Butler Yeats.

Per aquest motiu realment no hem llegit l'obra de Gerard Vergés fins que no haguem llegit tots els seus llibres, fins que no haguem sentit el concert de

música que se'n deriva de l'orquestrament general dels diferents solistes. Per aquest motiu podem rastrejar la magnífica barreja o *mélange* de temes, tècniques o gèneres que es produeix al llarg de la seva obra, de manera que trobem memorialisme a la poesia i trobem poesia a l'assaig i trobem crítica al memorialisme i així successivament, en un desplegament esplèndid de jocs intertextuals que qüestionen les divisions genèriques tradicionals de la literatura d'Occident.

La figura de Shakespeare

Si agafem un dels seus temes predilectes, potser seria millor dir una de les dèries predilectes, la figura i l'obra de William Shakespeare, podem baixar al detall i constatar que el bard de Stratford-upon-Avon apareix, per exemple, transversal-

Vergés va fer una obra breu i concentrada

construir la seva obra i s'hi va dedicar amb plena consciència intel·lectual i artística. L'obra de Gerard Vergés, vista en el seu conjunt, forma un tot orgànic, ben travat i coherent, on cada llibre ocupa un lloc específic en una mena d'ordre ideal i, al mateix temps, es relaciona intertextualment amb tots els altres. Gerard no era un poeta que senzillament escrivia "altres coses" a banda.

Gerard Vergés, l'any 2010, durant la presentació d'*Alfabet per a adults*
GUSTAU MORENO

Reportatge

ment a quatre gèneres diferents: a l'obra poètica original, al memorialisme de *Tretze biografies imperfectes* (1986), a l'assaig *Eros i Art* (1991) i al recull d'articles *Alfabet per a adults* (2009). Ara bé, la presència de Shakespeare va encara molt més enllà a l'obra de Gerard Vergés. La seva insuperable traducció, *Tots els sonets de Shakespeare*, publicada intel·ligentment per Àlex Susanna a Columna el 1993, i guardonada amb el premi de la Crítica Serra d'Or de Traducció Poètica el 1994, és molt però molt més que una mera traducció integral dels 154 sonets, que ja és molt. *Tots els sonets de Shakespeare* és un llibre lligat per les arrels als fonaments conceptuals i artístics més profunds de l'obra general d'en Gerard.

Continuador de Riba

Tots els sonets de Shakespeare, una versió integral dels sonets, és la millor versió moderna dels sonets i no ha estat superada encara per versions integrals posteriors com les de Salvador Oliva o Txema Martí-

Cada llibre d'en Gerard és una entitat closa

nez Inglés. *Tots els sonets de Shakespeare* és, en ella mateixa, una obra clàssica de la traducció poètica en català i mereix un lloc destacat en la gran tradició que arrenca amb l'*Homer* de Carles Riba. I *Tots els sonets de Shakespeare* forma clarament un díptic amb l'obra poètica original de Vergés, d'exactament la mateixa manera que les versions de poesia xinesa clàssica ara són considerades una part inextricable de l'obra completa original d'Ezra Pound.

Per en Gerard, versionar *Tots els sonets de Shakespeare* va ser una experiència de primera magnitud a tots els àm-

bits possibles. Va significar la prolongació de la tradició de traductors dels sonets de Shakespeare que arrenca amb Magí Morera i Galícia el 1912. Va significar un enriquiment cultural de primer ordre perquè el sistema literari català no

havia disposat d'una versió integral dels sonets des de la llunyana traducció de Carme Montoriol de l'any 1928. Havien passat 65 anys des de la darrera traducció integral dels sonets, que són dues generacions segons els càlculs de l'aves

Reportatge

DEL 17 AL 21 DE JUNY

III FESTIVAL
INTERNACIONAL
DE TEATRE
DE TARRAGONA

+ INFO
WWW.FITT.CAT

VENDA D'ENTRADES
WWW.TARRACOTICKET.CAT
TEATRE METROPOL (Rambla Nova 46 - Tgna)
OFICINES DE TURISME DE TARRAGONA

fittcat

Gerard Vergés va ser pregonar de la Festa de les Pubilles de Tortosa el 2007
GUSTAU MORENO

generacionals d'Ortega i Gasset. Va significar la modernització i actualització de la tradició de traduccions dels sonets de Shakespeare, perquè Vergés, com el seu estimat T.S. Eliot, estava plenament convençut que es podien conjuminar classicisme i modernitat, tradició i actualitat, en un joc constant i nodridor d'influències mútues.

Internacionalització de la llengua

Va significar la demostració preclara que el català era una llengua literària de primera magnitud perquè era capaç d'acollir una de les obres més extraordinàries de tota la tradició occidental. Va significar una via d'internacionalització de la llengua, la cultura i la literatura catalanes. Vergés, com Marià Manent, Agustí Bartra i Marià Villangómez abans que ell, va contribuir a posar el català en el mapa literari del món. En Gerard Vergés creia que la literatura catalana mereixia un lloc a la tradició europea i internacional i, entre altres coses, amb la seva versió de Shakespeare va demostrar que ell mirava d'estar a l'altura d'aquesta distinció. Va significar una cosa que, al llarg dels anys, molta gent ha estat incapaç de veure: des de la perifèria literària i cultural de Tortosa es podien fer obres literàries i culturals d'altíssima consideració.

Formació de lectura i escriptura

En aquest sentit, amb tota la consciència, Vergés sempre va jugar educadament a la contra de la macrocefàlia cultural i literària de Barcelona. Va significar un incomparable exercici de formació de lectura i escriptura. "Traduir és posseir", va dir en Gerard en un esplèndid aforisme i,

per mitjà de la seva versió, va posseir Shakespeare com a lector i com a artista de la paraula. La titànica tasca de traslladar els 154 sonets al català va ser una educació lectora i escriptural de màxima potència. Algun dia s'hauran d'estudiar a fons els sonets de *Lliri entre cards* a la llum del precedent dels sonets de Shakespeare.

I, finalment, va significar la manera d'entendre certs interessos temàtics de l'obra poètica original de Vergés. Citaré només dos dels molts exemples possibles. En Gerard sempre va treballar per aconseguir una major obertura moral

Poeta i traductor

Nascut a Tortosa el 1931, Gerard Vergés va sorprendre propis i estranys amb la publicació el 1981 de *L'ombra rogenca de la lloba*, que havia guanyat el premi Carles Riba. Tenia 50 anys i era gairebé un desconegut. El bon nivell del poeta es confirmaria amb *Long play per a una ànima trista*. *Tretze biografies imperfectes* aconseguiria el premi Josep Pla del 1985 i *Eros i art*, el Josep Vallverdú del 1995. Vergés sovint es presentava a premis perquè eren l'únic canal per poder publicar. Entre els seus llibres, cal destacar-ne, així mateix, *Lliri entre cards*, del 1988; *Tots els sonets de Shakespeare*, del 1993; *La insostenible lleugeresa del vers*, del 2012, i *El Jardí de les Delícies*, gairebé pòstum.

per la cultura catalana. Volia posar al dia i refinar la consciència moral de la cultura del seu país, eixamplant-la i sofisticant-la. I, indubtablement, *Tots els sonets de Shakespeare* constituïa una contribució de molta vàlua. Per una altra banda, indiscutiblement, un dels eixos temàtics que vertebrava l'obra de Vergés és l'assoliment de la identitat individual i el seu difícil i problemàtic equilibri amb un marcat sentit de l'alteritat. Curt i ras, la

"Traduir és posseir", va dir en un aforisme

construcció d'un jo i la seva relació amb l'altre o els altres. Evidentment, darrere de la façana cultural, artística i literària de *Tots els sonets de Shakespeare* hi ha un duel de personalitats entre el jo de Gerard Vergés i l'altre de William Shakespeare. Qui era qui? Fins on arribava l'un i l'altre? *Tots els sonets de Shakespeare* és un dels experiments d'alteritat més extraordinaris que conec a la literatura catalana moderna. En un vers lapidari del novè poema de *Les irrealis omegues* J.V. Foix declara: "deixeu-me sol, que só molts, i fressejo/Aigua i fullam pels clots assolellats". Gerard Vergés, com Foix, també era un i, a la vegada, era molts i un dels seus múltiples jos es feia dir William Shakespeare.

Gràcies *